

rk langzamer-
opa, sinds het
e eeuwen een
a secularisatie.
„De idee van
ereld, van den
e kwader ure
aet een duren
werd beïnde
nd heute wird
pa" kehrte un-
ursprünglichen

ist minderheid
ij radicaal den
den tijd, toen
kerk ingelijfd
ven in zee te
en dan blijft

Barth met de
et volkskerk-
kerk om op de
en zoo een
Corpus Chris-
doop in ver-

egenover, dat
een volks-
et alternatief

„Met name
p (als opper-
en volwassen-
eld het vraag-
van het sacra-
doopspraktijk
grote betee-

t gevaarlijkste
Het speelt wel
en, maar het
eode en meest
oor Berkouwer
oofdargument.

wapen.

dus, Hij zegt:
isie op de on-
en sacrament,

ig weer te ge-
ruikt. Hij ver-
zonder slacht-
scutia zonder
e, evenzoo is
aarbij zijn ge-
zouden volgens
vormen.

met het z.g.
n onverbreek-
Het één laat
nken.

erkouwer hier
plantst in zijn
was juist het
chen den doop
n onverbreek-
ernst maakt
g geloof ver-
th en dit den-
al aan Barth
nverbrekbaar
f, of er inder-
ij kinderen een
nen. En komt
sten op het al
kinderen aan-

g heeft gezien,
stelling de lee-

eem.

Berkouwer dit

e uiterst moei-
geraakt is.

Aan den eenen
te kracht vast

eadvies en de
itelijk ook aan
rament en

hoe onhoud-
loof bij kleine
e stelling niet
kan brengen.
ijzen is uiterst
wingt Barth's
aar nog nooit
en het gehar-
bos cum suis
niet doen.

En daarom is het de moeite waard hem in dit boek te zien laveren tusschen deze Scylla en Charibdis.

Hij doet dat op de volgende wijze.

1) Met Barth wijst hij af de fundeering van den kinderdoop in de z.g. fides aliena, d.w.z. de fundeering van den kinderdoop in het geloof der ouders. Zelfs Luther, die aanvankelijk deze positie innam, in navolging van Augustinus, verwerpt dit later.

2) Hij wijst ook af de fundeering van den kinderdoop in de z.g. fides infantilis, d.w.z. in het kindergeloof.

Hij doet dat in deze woorden, als hij de sacramentsleer van Calvijn bespreekt:

„En nu is het bij Calvijn zoo, dat hij de werkelijkheid van illuminatio en regeneratio niet heeft aanvaard om daardoor een grond aan te wijzen voor de rechtmatigheid van den kinderdoop, maar deze speciaal ter sprake bracht in verband met het behooren van de kinderen tot de gemeente en met de vroegstervende kinderen".⁶⁾ In dit verband komt Berkouwer zelfs tot een terugwijzen van Kramer.

Men weet, wie Kramer is. In zijn, na zijn dood uitgegeven dissertatie: Het verband tusschen Doop en Wedergeboorte (1891), heeft deze getracht bewijzen te leveren uit de reformatorische en latere theologen voor de leer der veronderstelling. Hij was van deze leer één van de meest krachtige verdedigers en zijn boek heeft aan de kuyperiaansche theologen heel wat z.g. bewijspiaatsen uit de reformatorische theologen geleverd.⁷⁾

Berkouwer heeft scherp gezien, welke betekenis Kramer's visie (en dat is tevens die van Kuiper) voor dit probleem heeft.

Hij zegt, dat als Kramer Barth's kritiek op den kinderdoop gekend had, hij tegenover hem waarschijnlijk zou opmerken: „dat inderdaad de essentiële correlatie tusschen doop en geloof hier aanwezig is. Het verschilpunt ligt dan hierin, dat Kramer en Barth beiden de aanwezigheid van het subjectieve geloof voor de constitueering van het sacrament noodzakelijk achten, terwijl Barth dan alleen plaats heeft voor actueel bewust gelooven (volwassendoop) en Kramer ook plaats geeft aan subjectief geloof in de kinderen (dus ook kinderdoop)".⁸⁾

Hier tegenover merkt Berkouwer op, en hij zegt, dat dit het punt is, waarop alles aankomt, „nimmer heeft Calvijn een eventueel aanwezig effect van het werk des Geestes tot een grond en voorwaarde gemaakt, zonder welke de kinderdoop noodwendig allen zin zou verliezen".⁹⁾

De auteur citeert in dit verband zelfs een uitspraak van dr S. van der Linde uit diens boek over de Leer van den H. Geest bij Calvijn: „Ze (n.l. de Anabaptisten) redeneeren: een kind heeft nog geen geloof, dus mag het ook niet gedoopt worden. Dat eerste ontkenkt Calvijn uitteraard, maar grondt daarop toch niet het recht tot den kinderdoop. Hij wijst hier op het verbond Gods".¹⁰⁾

Heel deze oplossing van het probleem vanuit de constructie van het z.g. kindergeloof, in welken vorm dan ook, wordt door den auteur afgewezen. Op dit punt nadert hij de reformatorische verbondsléer tot op „een gekloofde haar".

R. H. BREMMER.

⁶⁾ a.w., pag. 60.

⁷⁾ Van dit bekende werk van Kramer schrijft Woelderink: „Wie... thans na 40 jaren dit werk ter hand neemt, ontkomt niet aan den indruk, ook bij erkenning van bijzondere kwaliteiten, die dit boek bezit, dat dit werk als wetenschappelijk werk toch een groote fout aanneemt, in zoverre het namelijk te zeer tendenzwerk is, dat van de vooropgezette bedoeling uitgaat om de bedoelde leer bij de meeste vaders terug te vinden". J. G. Woelderink, Het Doopsformulier, 's-Gravenhage, 1938, pag. 189.

⁸⁾ Kinderdoop, pag. 63. ⁹⁾ t.a.p.

¹⁰⁾ Kinderdoop, pag. 64.

Amice frater.

Wij beleven wel wonderlijke dagen.

Mocht er na dezen tijd nog weer een dag komen van betrekkelijke rust en vrede, dan zullen de mensen, de historischeboeken lezende, zeggen: wat heeft ons voorgelacht het toen toch benaauwd gehad. Geen vreugd, geen lach, maar, naar Churchill's woord, bloed en tranen, in en na dien wereldkrijg.

Het zou een vergissing zijn.

Want de mensen van onzen dag hebben het druk met feestvieren en pretmaken en genieten. Willen zij nog eens flauwvallen van angst en ontzetting, dan hebben zij aan atombom en bolsjewist niet genoeg; dan moeten zij naar den schouwburg, waar Sartre's hel wordt verbeeld.

Echter, een ander deel der menschheid geniet in gezellige gezelligheid, in — laat ik het toppunt van alle vinding in dat opzicht noemen — het competitie-spel, wedstrijd in slagvaardigheid en verstandsgraad, dat de christelijke radio thans weet te bieden.

Wij zijn volkomen modern, maar op onze eigen wijze natuurlijk.

Democratisch ook, vóór de gelijkheid, maar dan gelijk in wedstrijd met gelijk. En in gezinskring, volkomen „organisch".

Wij zetten dan slager tegenover slager en kruidenier tegenover kruidenier en intellectueel — blijft U zitten, als het U belieft — tegenover intellectueel.

Men zei mij: U moet dat eens hooren. En ik moet zeggen: het was spannend.

Vooreerst die fijnzinnige humor in de studio; daarna de moeilijke opgaven met die letter. De twee gezinnen paraat — alles in orde.

Daarbij te denken, dat heel Nederland met de overzeesche gewesten en Amerika en Zuid-Afrika met ons luistert naar de vlugheid van geest der mededingende families.

Ja, het was spannend en wat mij zelf betreft zeer verootmoedigend.

Ik werd nog nimmer zoo overtuigd van mijn stupiditeit dan in dat gedenkwaardige halve uur.

Zie, wij hadden, toen de jongenskiel ons om de schouders glee, ook soortgelijk spel, maar dan heel primitief, want sedert dien ging de „algemeene kennis" en de slagvaardigheid hard vooruit.

Maar hoe geweldig waren thans de beproevingen. Daar was dan de letter v en de opgaaf was: noem vogels welker naam met die letter begint. En terwijl ik mij half suf zat te denken over dat wonderlijke geval, een vogel met een v, klonk het daar van weerszijden, van Noord- tot Zuid-Nederland: vink, vink één, vink twee, nota bene. Hoe kon het?

Ik ben versterkt opgestaan en zeg nu met minister Liefteink: Nederland wacht een harden strijd, doch wanhopig is het niet.

En zoo kom ik tot die andere nog veel belangrijker competitie, die deze week gespeeld werd voor de radio.

Kruideniers en metaalbewerkers en intellectuelen zijn ten slotte toch maar gewone mensen. Wij kwamen nu in hoogere regionen. Een competitie tusschen twee der voornaamste leden van de partij van den arbeid: minister Liefteink, wiens stem fijner was dan ooit, en een nog hoogere, Koos Vorrink, wiens stem-volume het toppunt bereikte van datgene, wat zooal in dit stadium van ontwikkeling mogelijk is.

Misschien dat de heer Paul de Groot hem daarin nog kan overtreffen, maar dat weet ik zoo niet.

Ik zei niet: de heer, maar ik zei: Koos Vorrink. Dat mag, als wij te doen hebben met mensen wier grootheid door niemand in twijfel wordt getrokken. En dat „Koos" beteekent nog iets meer dan een democratische tegemoetkoming; ook dat natuurlijk, want groote mensen moeten zich altijd naar ons neerbuigen, maar hier is meer.

Minister Liefteink moge dan de vergrootende trap in de taalcompetitie zijn, er is een overtreffende: Koos Vorrink.

Opperman, superstaatsman, Ueber-politicus, driemaal Romme.

Ja — daar mag de voorzitter van de R. K. Volkspartij, de goede heer Andriessen, wat tegen pruttelen, maar men verandert de harde, meedoogenlooze feiten niet maar zoo.

Nu kwam eerst minister Liefteink jubelen over de Marshall-milliarden, van welke we ook ons partje zullen krijgen. Leve..... de dollar.

Geen krachtiger middel in den strijd tegen het kapitalisme dan dat wonderlijke, machtige ding.

En die Marshall-milliarden kwamen net op tijd, zei de minister. Het was, na al die jaren van zeer vooruitstrevende politiek met veel wetten en nog meer controle, net op het nippertje. Wij waren er zoo geweest.....

Maar de minister kent zijn pappenheimers en hij was blijkbaar bang, dat zijn partijgenooten nu zouden zeggen: hoe strooiehij wij met die dollars het best, en hoe slaan wij ons er het gauwst door? Daarom sloeg hij zeer voorzichtig de rem aan.

Hard werken, zei hij, en sober leven.

Dit is het devies, dat dezen minister trouwens heelmaal „ligt".

Hij werkt zelve hard en dan moet een mensch sober leven.

En hij leert het ons allemaal. Tracht zulks te doen ten minste.

Ik heb nu in een week tijds drie belastingbiljetten gekregen, die bij mij de vraag deden rijzen: blijft er nog wat voor mij zelve over?

Sober leven..... Ik weet niet hoe de mensen daarop reageeren, maar ik hoorde van een, die zei: als het toch op moet, wil ik er ook nog een beetje van hebben.....

Maar dit daargelaten, de vermaning van den minister was uitstekend.

Onze methode van soberheid is blijkbaar anders dan die in Engeland. Dat zit zonder auto's, zegt men. En hier wemelt het van luxe wagens. En is er nu een soberder ding dan 'n auto? Elk uur, zegt men, levert er men bij Ford één af. Zoo aan den loopenden band. En wij versoberen ook aan den loopenden band. En worden — versoberd.

Toen de minister geëindigd had te spreken gebeurde er iets heel bijzonders. Vooreerst was er een halve minuut stilte, die niet werd benut voor het afdraaien van een gramofoonplaat. Ik vermoed, dat er nog wel protesten zullen komen omtrent dat verloren oogenblik. Moeten wij in onzen grooten tijd niet elk moment gebruiken?

Wij wachtten in stijgende spanning. En toen zei de radioman: wacht even luisterraars, daar komt van den minister nog een toevoegsel.

Wat zou dat kunnen wezen? Maar na weer 'n minuut van innige stilte zei de man van de radio: het is wel

wat gek, luisterraars, maar er komt geen toevoegsel. Wat was er inmiddels gebeurd?

Ik meen een oplossing voor deze gewichtige vraag te mogen wagen.

Want aanstonds werd ons medegedeeld, dat de partij van den arbeid een groote vergadering had belegd in de Apollohal in Amsterdam en spoedig weerklonken door onze huiskamer de geweldige geluiden eener socialistische redevoering, met het machtig slot: Amsterdam wordt geen Praag. Donderend applaus.

Jawel.....; een paar dagen vóór Hitler de macht in Duitschland veroverde, was er in Berlijn een geweldige openluchtsamenkomst van de sociaal democraten, duizenden bij duizenden. Berlijn — geen nazi-stad.

Maar een paar dagen later was heel die partij als weggeblazen en zat de groote Scheidemann bevend in den rijksdag te luisteren naar de felle woorden van den dictator met het hakenkruis.

Wie zal zeggen, hoe Koos Vorrink nog eens zal zitten tegenover een Paul de Groot? De bijzondere vrijwillige landstorm zal wel mee moeten zorgen, dat hem zulk een pijnlijk moment wordt bespaard.

Maar hij bereikte zeker dezen avond het toppunt van welsprekendheid en geluid. Ik heb met stijgende bewondering geluisterd naar zooveel groote woorden en zoo weinig zin.

Hoe moest deze geweldige verdedigen, dat de socialist in alle door Moskou overweldigde gebieden telkens zoo maar omvielen; zich buigen bij den eersten stoot van de terreur, zich voegen in de rijen van hamer en sikkel met een gedweehheid, die den hoogmoed te voren in graad ver overtreft.

Hoe? Och, riep de heer Vorrink: onze mensen trachten er dan nog van te maken, wat er van te maken viel.....

Nu, dat zouden wij hier ook kunnen beleven. Och, arme.

Maar goed — is het nu niet denkbaar, dat, toen minister Liefteink zich gereed maakte voor zijn toevoegsel, de heer Vorrink hem heeft gezegd: daar zal ik wel voor zorgen?

Hij deed het immers? Hij riep toch uit, dat de partij van den arbeid het in den komende verkiezingsstrijd wel niet brengen zal tot eenenvijftig leden, maar zij wordt de sterkste partij en de Roomschen zullen dan gedwee moeten volgen.

Dat komt van de sociale politiek van Drees, die zoo veel geeft, en de belastingpolitiek van minister Liefteink, riep Koos Vorrink uit. De belastingpolitiek, die, naar hij zei, is een hervordeling politiek.

Minister Liefteink zei: wij moeten na vier jaren op eigen beenen kunnen staan. Koos Vorrink verklaarde: wij zullen na vier jaren staan op a n d e r m a n s beenen. Hervordeeling van het nationaal inkomen.

Verspreiding van bezit. Hervordeeling.

Zal dat de mensen niet lekker smaken?

Ik hoorde verhalen, dat een lid der partij van den arbeid, die er nogal warmpjes inzate, op een goeden dag bij zijn accountant kwam binnenstuiven, een paar belastingbiljetten in zijn hand, en roepende: kijk nu eens hier, wat een schandaal, zij plukken mij kaal.....

Toen zeide de accountant: ik zie die dingen natuurlijk geheel zakelijk en niet politiek, maar behoorde U zich in dezen gang van zaken niet te verheugen? Hervordeeling van het bezit.

Jawel, zei de man mokkend, maar zoo heb ik het niet bedoeld.

Ik wil graag net als minister Liefteink op eigen beenen blijven staan. Ja — zei zijn rekenmeester, U zal er zich op moeten voorbereiden, dat er straks anderen op komen te rusten. En dan dansen.

Was deze wedstrijd tusschen minister Liefteink en de voorzitter zijner partij niet geweldig? Die van de N.C.R.V. was er niets bij.

Alleen — daar was nog de opgave: noem groote mannen, wier namen beginnen met een V, en ik zelf zei subiet: Vorrink.

Wat beleven wij toch wonderlijke dagen.

Ik zei: geen vreugd, geen lach?

Toen het radiogeweld stil was geworden, ging ik weer naar het boek, dat ik lezende was. „Droom en gestalte" van den barthiaanschen professor van Ruler. Ook een machtig man in het schrijven.

Hij vertelt in dat boek, wat de Ned. Herv. volkskerk met al haar raden wel zal bereiken. Want die professor werkt met droom en visioen. Hij zet de wereld maar zoo in brand en het rijkste visioen speelt dan door de hoog opgaande vlammen.

Af en toe bemerkt hij nog eenige tegenspraak. Maar vooraf zegt hij dan, dat hij die tegenspraak ontmoet met een glimlach.

Daar wordt een mensch stil van. Droom en gestalte, en dan die hooge, voorname glimlach.

En daar rees een gestalte voor mijn verbaasde oogen op.

Moskou? Uebermensch? Neen — het groote Babylon vóór zijn val.

De antichrist..... Die lachen zal op zijn tijd.

Maar het Woord Gods kent ook den lach.

Den lach van Hem, Die in den hemel woont.

En ik werd weer rustig toen ik las: Kust den Zoon, opdat Hij niet toorne en gij op den weg vergaet, wanneer zijn toorn maar een weinig zoude ontbranden. Welgelukzalig zijn allen, die op hem betrouwen.

Met hartelijke groeten en heilbiede, uw toegenegen

MARNIX.